THE METAPHORS OF LAW

Diana Dănișor
PhD, University of Craiova

Abstract: Legal language is designed to be a mono-referential and mono-semantic language by definition. Granting privilege to discourse clarity, utilising the metaphor in law can come across as an astonishing procedure. Keeping all of this in mind, the study of law frequently commandeers metaphorical constructs as legal metaphors, through the medium of evocative imagery, thus being able to bring forth and clarify an entire conceptual apparatus which would otherwise remain abstract. Within this paper, we have endeavoured to analyse several metaphors which have dominated pages upon pages throughout history: the metaphor of law, the metaphor of the pyramid, the metaphor of the judge creating the collective novel, the metaphor of the rhapsody, and the metaphor of the judge who is the voice of the law.

Keywords: law, metaphor, pyramid, collective novel, rhapsody

Metaforele servesc la descrierea unui concept insistând asupra asemănării acestui concept cu altul din acelaşi domeniu sau din domenii complet diferite. Lingviştii şi filosofii au manifestat întotdeauna interes pentru metaforă. Aristotel în *Retorica* şi *Poetica* sa îi acordă un loc privilegiat, el fiind de altfel considerat drept primul teoretician al metaforei. Se consideră astăzi că metafora, „departe de a fi o simplă figură de stil, se înscrie în inima limbajului şi a concepţiei noastre despre lume”1 care nu poate fi înţeleasă fără recurgerea la această figură de stil: „suntem cu adevărat în prezenţa unui *sistem* conceptual metaforic care ne permite să înţelegem realitatea”2.

Dacă metafora este una dintre figurile de stil cele mai cunoscute, vom încerca să vedem ce spun dicţionarele despre ea. Pentru dicţionarele mai recente, metafora este figura de stil3 rezultată dintr-o comparație subînțeleasă prin substituirea cuvântului obiect de comparație cu cuvântul-imagine4; figura de stil care constă în a da unui cuvânt o semnificație nouă, printr-o comparație subînțeleasă5; figura de stil care constă în a atribui unui cuvânt un înțeles nou pe baza unei comparații subînțelese.6 Mai apropiate de etimologia greacă a cuvântului, două definiţii din dicţionare mai vechi ne par mai sugestive: figură de retorică prin care se transportă o vorbă de la sensul propriu la cel figurat: ex. *leu* pentru *viteaz,* în *floarea* vieţii7; o comparațiune prescurtată, figura pin care se transportă o vorbă din înțelesu propriŭ în cel figurat, ca: **lumina** *învățăturiĭ,* **floarea** *etățiĭ8. Le Robert* defineşte astfel metafora: „procedeu de limbaj

[1] Houbert F., *Caught in the Web of the Law.*Le traducteur juridique face à la métaphore, http://www.initerm.net/public/langues%20de%20sp%C3%A9cialit%C3%A9/m%C3%A9taphores/Caug
[2] *Toute description n'est-elle que métaphorique* ?, à propos de : *Les métaphores dans la vie quotidienne*, de George Lakoff & Mark Johnson, Thomas Lepeltier, 1998 (http://revue.de.livres.free.fr/cr/lakoff.html).
[3] *Les figures de style*, http://www.edunet.tn/francais/vocabulaire/cours/fig_style.htm
[4] DEX 2009.
[5] NODEX 2002.
[6] DN 1986.
[7] Săineanu, ed. a VI-a (1929)
[8] Scriban (1939)

BDD-A23241 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

care constă în întrebuinţarea unui termen concret într-un context abstract prin substituire analogică, fără a exista un element care să introducă formal o comparaţie”9. Eci defini metafora drept „o deplasare de sens prin similaritate între semnificaţii a două elemente percepute ca având cel puţin o trăsătură semantică comună”10. Conceptul de metaforă, dificil de distins, este pentru Ricœur o „eroare calculată. Ea constă în asimilarea unor lucruri care nu merg împreună. Mai precis, prin ontermediul acestei erori calculate, metafora dezvăluie o relaţie de semnificaţie care nu fusese percepută până atunci, între termeni care erau împiedicaţi să comunice între ei de către clasificările anterioare”11. Explicaţia este aceea că limbajul evoluează în permanenţă iar încărcătura metaforică a cuvintelor se pierde cu timpul în aşa măsură că ele nu mai sunt percepute ca metafore. Nu este de mirare că aşa se întâmplă şi cu limbajul dreptului care este plin de metafore, specialiştii sau chiar profanii nemaipercepând termenii ca pe nişte metafore, ci ca pe cuvinte tehnice.

Metafora este utilizată în drept pentru „a face complexul simplu, prin apelarea la bunul simţ atunci când se gândeşte structura chestiunii respective”12 sau pentru „Creşterea accesibilităţii unui concept foarte abstract prin referire la un ceva structural comun şi concret ce ţine de experienţa sau asemănările inerente celor două”13. Prin utilizarea metaforei, imaginea creată constituie traducerea concretă a respectivei abstracţii juridice, prin solicitarea bunului simţ şi permiterea structurării gândirii. Numeroase expresii nu au astfel la drept vorbind un sens juridic, dar încărcătura lor metaforică le conferă o mare forţă evocatoare. Ele şi-au pierdut în utilizarea juridică valoarea metaforică, devenind foarte naturale.14

Metafora *dreptului*

Cuvântul însuşi care desemnează această disciplină, *dreptul*, este o metaforă. În majoritatea limbilor noţiunea de justiţie este legată de cea de rectitudine: linia dreaptă este privită ca simbol al binelui. Cuvântul *drept* vine din latinul *directum*, participiul trecut al verbului *dirigo* ce semnifică „a pune în linie dreaptă”. În sens figurat, *directum* înseamnă „care este conform legilor”. Acesta provine, de altfel, de la verbul *rego* care conţine şi el ideea de ordine, de comandament, verb de la care s-a format cuvântul latin *regula* care are, şi în sens propriu, şi în sens figurat, aceleaşi accepţiuni ca şi cuvântul *regulă* din română. Ca derivat de la verbul latin *dirigere* care înseamnă a „a redresa, a regla, a trasa în linie dreaptă, a alinia”, el însuşi derivat din latină, de la verbul *regere* „a reglementa, a ghida, a conduce”, româna a preluat mai ales sensul de „just, de onest, de loial”15.

Pentru alte dicţionare16 , cuvântul *drept* este literalmente traducerea latinului *rectum* şi a sensului cuvântului grec *orthon* (ορθον) care înseamnă ceea ce este în linie dreaptă, care trebuie servi ca regulă şi ca măsură. Germana şi engleza preia acest sens al lui *rectum* în *recht* şi *right*.

În sens modern, cuvântul *drept* poate fi considerat sub două accepţiuni diferite: dreptul obiectiv desemnează „ansamblul preceptelor, regulilor sau legilor care guvernează activitatea umană în societate şi a căror observare este sancţionată, la nevoie, prin constrângerea socială

[9] Le Petit Robert,
[10] Chuquet H., Paillard M., *Approche linguistique des problèmes de traduction*, Paris, Ophrys, 1987, p. 213.
[11] Ricœur P., *Anthologie*, Points-Essais, Paris, Editions du Seuil, 2007, p. 117.
[12] Berger B., Trial by Metaphor: Rhetoric, Innovation, and the Juridical Text, *Court Review, The Journal of the American Judges Association*, University of Nebraska, 2002.
[13] Loughlan P. (2006), Pirates, Parasites, Reapers, Sowers, Fruits, Foxes… The Metaphors of Intellectual Property, *Sydney Law Review*, Vol. 28, p. 225.

[14] Cornu G., *Linguistique juridique*, Paris, Montchrestien, 2000.
[15] https://sites.google.com/site/etymologielatingrec/home/d/droit
[16] Dictionnaire des sciences philosophiques, tome II, dir. M. Ad. Frank, Hachette, Paris, 1845.

BDD-A23241 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

(forţa publică)”17; dreptul subiectiv desemnează „facultăţile sau prerogativele ce aparţin unui individ şi de care acesta se poate prevala faţă de semeni în exercitarea activităţii sale”18.

Ca ansamblu de reguli de conduită edictate şi sancţionate social şi care se impun membrilor societăţii, distingem drepturile diferitelor state, precum şi drepturile aplicabile diferitelor materii. Într-un sens tehnic, dreptul subiectiv este o „prerogativă individuală recunoscută şi sancţionată de dreptul obiectiv care-i permite titularului său să facă, să ceară sau să-i interzică ceva în propriul interes sau, uneori, în interesul altuia”19. Într-un sens mai puţin tehnic, sens mai larg al termenului, dreptul reprezintă orice prerogativă recunoscută prin lege oamenilor, fiind sinonim cu facultatea, libertatea, protecţia etc. Acestea sunt drepturile civile, drepturile colective, dreptul la apărare, drepturile omului, drepturile popoarelor de a dispune de ele însele.

Metafora *piramidei*

În cazul metaforei, toate combinaţiile sunt posibile. Ca şi metafora dreptului, ce provine din limbajul matematicii, metafora piramidei vine din domeniul geometriei în care ea este „poliedrul cu baza poligonală şi feţele triunghiulare, care se unesc într-un vârf comun”20. Paradoxul metaforei constă în faptul că nici în subiectele cele mai simple nu ne putem dispensa de ea, deschizându-ne orizonturi infinite. Plecând de la această definiţie, Kelsen produce o metaforă generativă pentru a reprezenta ierarhia surselor dreptului21. Sursele dreptului se organizează, după el, sub forma unei piramide: orice regulă de drept trebuie să respecte norma care-i este superioară, formând astfel o ierarhie organizată. Această metaforă a piramidei poate fi utilizată pentru stabilirea oricărei ierarhii care să aibă formă piramidală cu baza în jos şi vârful în sus. Astfel stau lucrurile cu piramida răspunderilor care stabileşte ierarhia răspunderilor în cadrul unei organizaţii; cu piramida judiciară care stabileşte ierarhia jurisdicţiilor; cu vânzarea piramidală utilizată în dreptul consumului.

Principiul fundamental al teoriei piramidei normelor se bazează pe ideea conformităţii, care spune că „norma inferioară validă nu poate fi contrară normei care-i este imediat superioară”22. Prin această imagine metaforică, este sugerată ierarhizarea şi unitatea ordinii juridice sub autoritatea unei norme fundamentale: este vorba de procesul de abilitare prin care o normă superioară abilitează un organ să edicteze o normă care abilitează un organ să edicteze… şi de procesul de concretizare prin care o normă enunţă în termeni abstracţi o obligaţie căreia o normă inferioară (ce trebuie să i se conformeze) îi dă un conţinut mai concret … Chiar dacă această imagine a piramidei este în contradicţie cu realitatea empirică ce a devenit din ce în ce mai complexă, nu putem nega forţa evocatoare a imaginii.

Metafora *judecătorului gură a dreptului*

Această metaforă îi aparţine lui Montesquieu23 care, în *De l’esprit des lois*, spune că „judecătorul este gura care pronunţă cuvintele legii”, formulă adesea prescurtată în expresia „judecătorul gură a legii”. Extraordinară metaforă în care judecătorul este considerat a fi pentru lege ceea ce gura este pentru om, organul care pronunţă cuvintele gândite de acesta, care nu are autonomie de gândire, rezumându-se la enunţarea ideilor omului, aflându-se în strânsă relaţie de subordonare faţă de creierul care le concepe. Această metaforă a hrănit reflecţia şi analiza

[17] http://www.encyclopedie-anarchiste.org/articles/d/droit.html
[18] http://www.encyclopedie-anarchiste.org/articles/d/droit.html
[19] Cornu G. *Vocabulaire juridique*, PUF, Paris, 1994.
[20] DEX 2009.
[21] Kelsen H., *Théorie Pure du Droit*, trad. Ch. EISENMANN, Dalloz, Paris, 1962.
[22] https://fr.wikipedia.org/wiki/Hans_Kelsen
[23] Montesquieu, *De l’esprit des lois*, ediţie electronică a cărţii realizată de Laurent Versini, Paris, Éditions Gallimard, 1995.

BDD-A23241 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

raporturilor judecătorului cu legea: judecătorul nu are nicio libertate de interpretare a legii şi nicio autonomie faţă de aceasta, fiind nimic altceva decât gura care pronunţă cuvintele legii, imagine ce a alimentat curentul doctrinar numit pozitivism juridic.

Pentru Montesquieu, prin această metaforă, judecătorul este principalul stăpân al aplicării legii în sens strict, cea elaborată de legiuitor, punându-se deci problema relaţiei dintre judecător şi legiuitor: un raport de subordonare.

Metafora este splendidă, dar ea nu este deloc conformă cu realităţile dreptului (ci gândirii revoluţionare al cărei fruct era, aceea ce stabilea raporturile dintre judecător şi lege) şi cu rolul exact pe care-l deţin judecătorii în formarea sa. Centrată pe poziţia judecătorului în raport cu legiuitorul, această metaforă a lui Montesquieu continuă să alimenteze dezbaterile în privinţa aplicării legii, punându-se problema marjei de manevră de care dispune judecătorul în exercitarea funcţiilor sale. „Această concepţie nu are nimic de a face cu dimensiunea discursivă a muncii judecătorului”24 ce trebuie să caute constant justa cale de mijloc pentru a face dreptatea justă.

Metafora *judecătorului creator de roman colectiv*

Aceasta este o metaforă teoretică ce i se datorează lui Ronald Dworkin care, pentru a explica libertatea judecătorului în interpretarea legii şi, în acelaşi timp, constrângerile la care acesta este supus, compară munca judecătorilor ce trebuie să dea o sentinţă cu modul de scriere a unui roman colectiv. Dworkin a fost incitat să creeze această metaforă pentru a contrazice metafora lui Montesquieu: „judecătorul gură a dreptului”, insistând mult asupra autonomiei judecătorului faţă de lege. Judecătorii sunt comparaţi cu scriitorii care ar trebui să colaboreze la redactarea unui roman colectiv scriind, unul după altul, un capitol. Deci această metaforă se bazează pe o analogie între drept şi literatură: dreptul este comparat cu un roman colectiv: „În această întreprindere, un grup de romancieri scrie un roman, fiecare când îi vine rândul: fiecare romancier din lanţ interpretează capitolele pe care le-a primit pentru a scrie un nou capitol, care vine atunci să se adauge la ceea ce romancierul următor primeşte şi aşa mai departe”25. Prin această metaforă a romanului colectiv Dworkin vrea să sublinieze dubla misiune a judecătorului care este văzut din această perspectivă drept creator şi interpret, inventând un gen literar, cel al romanului colectiv, în care criticul este pus în situaţia de a fi şi narator al istoriei pe care o critică. Această operă colectivă nu este lipsită de constrângeri, mai ales în termeni de coerenţă, fiecare scriitor trebuind să respecte logica şi cronologia de ansamblu, făcându-şi în plus o idee de ansamblu asupra romanului pe care, prin capitolul pe care trebuie să-l scrie, ca încerca să o pună în valoare pentru a realiza cel mai bun roman cu putinţă.

Dworkin transpune această metaforă în plan juridic, ceea ce-i permite să arate că judecătorul este narator şi, în acelaşi timp, interpret al dreptului, contribuind prin interpretarea ce o realizează la evoluţia dreptului. Situaţia judecătorului se identifică cu aceea a romancierului care, scriind un capitol din roman pe linia celor care au fost scrise înaintea lui de alţii, este deci constrâns de caracterele şi de situaţiile precedente, neputând schimba natura şi conţinutul operei pe cale să se scrie. Tot aşa şi judecătorul interpretează ansamblul regulilor şi instituţiilor făcându-le să apară sub cea mai favorabilă lumină, iar aceste interpretări pun în lumină principiile

[24] Edgard Abesso Zambo, *Une approche interdiscursive de la métaphore juridique ”le juge, bouche de la loi” : application au discours jurisprudentiel francophone*, http://www.village-justice.com/articles/approche-interdiscursive-metaphore,10548.
[25] Dworkin R., *L’empire du droit*, 1986, trad. française 1994, Paris, PUF, p. 251-252.

BDD-A23241 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

necesare deciziilor lor.26 Neadaptarea acestei metafore la realitate arată că „obiectivul metaforei astfel concepută ca figură este mai degrabă acela de a da spre vedere decât de a demonstra”27.

Metafora *rapsodiei*

O altă metaforă ce ia în serios modalitatea scriiturii pluraliste este tot una literară, ca şi cea precedentă. Este vorba despre metafora *rapsodiei*, etimologia acestui cuvânt sugerând deja ideea de formare progresivă şi pluralistă a textului. În Grecia antică era fragmentul dintr-un poem epic recitat de rapsozi28, etimologia cuvântului trimiţând la grecul *rhaptein* „a coase împreună” şi *odai* „poeme”. Este de fapt vorba despre un obicei practicat în Grecia de rapsozi: ei se deplasau dintr-o *agora* în alta pentru a recita poeme precum Iliada sau Odiseea lui Homer, adaptându-le tradiţiilor locale şi evoluţiei societăţii şi moravurilor, „fără a altera unitatea narativă a acestor poeme”29. Deci nu este vorba despre un singur text, ci de mai multe, rezultat nu al muncii unui singur aed, ci al unor faze istorice succesive ce dau socoteală de o tradiţie poetică unică. Asta dovedeşte fidelitatea faţă de istorie, dar şi necesitatea de a o interpreta de manieră dinamică30. Plecând de la această metaforă ce pledează pentru coabitarea modelului oficial (deci a unităţii) şi a multiplicităţii31, opera juridică este văzută ca o reţea cusută, în mod continuu, de mai mulţi autori, „cu marje de creativitate diferite, plecând de la o multitudine difuză de contexte, prin diferite proceduri şi tehnici, dar unificată de aceeaşi tensiune unitară, aceea de a scrie “*epos*”-ul comunităţii de apartenenţă” reprezentat de „valorile Constituţiei şi ale Cartei internaţionale a drepturilor omului”. Spre deosebire de metafora romanului colectiv, metafora rapsodiei trimite la ideea unei scrieri în reţea, cu mai multe puncte de fugă.32

Constatând limitele perspectivei moniste în privinţa formării dreptului ce presupune un autor, o tehnică, o procedură, juristul33 abordează sinergic chestiunea scriiturii juridice: „dreptul nu este obiectul de proprietate al unuia singur, ci trebuie să fie obiectul preocupărilor mai multora”34. O scriitură difuză, ce se dezvoltă la mai multe niveluri şi având diferite marje de apreciere, ar trebui să asigure o mai bună gestiune a schimbărilor şi o mai mare securitate: o structură monolitică şi ierarhizată a justiţiei, contrar aparenţelor, face dreptul instabil şi incert, căci este suficientă o vibraţie a vârfului piramidei judiciare sau a deţinătorului puterii politice pentru ca nu numai detaliile unei anumite norme să fie modificate, ci pentru ca norme şi principii

[26] Dworkin R., *La chaîne du droit*, în Droit et société 1-1995, pp. 61-98.
[27] Timsit G., *La métaphore dans le discours juridique*, în Revue européenne des sciences sociales : *Métaphores et analogies. Schèmes argumentatifs des sciences sociales*, nr. XXXVIII-117/2000, p. 83-94.
[28] DEX 2009.
[29] Vogliotti M., *La “rhapsodie”: fécondité d’une métaphore littéraire pour repenser l’écriture juridique contemporaine. Une hypothèse de travail pour le champ pénal*, Revue Interdisciplinaire d’Études Juridiques, 2001, n°46, p 1-47.
[30] Veneri A., *Omero*, în *Dizionario degli scrittori greci e latini*, F. Della Corte (dir), vol. II, Settimo Milanese, Marzorati, 1987, p. 1433-1434.
[31] Vezi Deleuze G, Guattari F., *Capitalisme et schizophrénie. Mille plateaux*, Paris, Ed. Minuit, 1980, p. 11 şi urm. Unde este descris modelul Arborelui fondat pe logica binară, adică pe „legea lui Unu care devine doi, apoi doi care devine patru…”
[32] În Renaştere spaţiul era reprezentat ca o cutie în care erau aşezate obiectele şi figurile, reducându-şi dimensiunile pe măsură ce se apropiau de unicul punct de fugă al tabloului. Pentru Cézanne, spaţiul era un element fluu, unde se pierde unicitatea punctului de vedere: actele perceptive se organizează într-un ansamblu, obiectul născându-se din suma acestor acte perceptive. Cubismul lui Picasso va radicaliza această concepţie despre spaţiu. Vezi în acest subiect, *Storia dell’arte italiana*, sub direcţia lui C. Bertelli, G. Briganti, A. Giuliano, vol. 4, Milano, Mondadori, 1987, p. 203-204 şi 290-291.
[33] Vogliotti M., *La “rhapsodie”: fécondité d’une métaphore littéraire pour repenser l’écriture juridique contemporaine. Une hypothèse de travail pour le champ pénal*, Revue Interdisciplinaire d’Études Juridiques, 2001, n°46, p 1-47.
[34] Zagrebelsky G., *Il diritto mite. Legge, diritti, giustizia*, Torino, Einaudi, 1992, p. 213.

BDD-A23241 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

fundamentale să fie brusc bulversate. Din contră, „din efortul difuz şi vast al corpului judiciar se degajă directive de o mare stabilitate”35.

După cum am văzut în paginile acestui articol, metafora nu-şi găseşte locul doar în domeniul poeziei, al imaginaţiei, al invenţiei, ci şi în acela al dreptului, caracterele sale nefiind antinomice acelora recunoscute în mod obişnuit discursului juridic. În concluzie, realitatea juridică însăşi, în adevărul său cel mai profund, este descrisă de metaforă.

Bibliografie

Berger B., Trial by Metaphor: Rhetoric, Innovation, and the Juridical Text, *Court Review, The Journal of the American Judges Association*, University of Nebraska, 2002.

Chuquet H., Paillard M., *Approche linguistique des problèmes de traduction*, Paris, Ophrys, 1987.

Cornu G. *Vocabulaire juridique*, PUF, Paris, 1994.

Cornu G., *Linguistique juridique*, Paris, Montchrestien, 2000.

Deleuze G, Guattari F., *Capitalisme et schizophrénie. Mille plateaux*, Paris, Ed. Minuit, 1980.

Dworkin R., *La chaîne du droit*, în Droit et société, 1-1995.

Dworkin R., *L'empire du droit*, 1986, trad. française 1994, Paris, PUF, p. 251-252.

Edgard Abesso Zambo, *Une approche interdiscursive de la métaphore juridique "le juge, bouche de la loi" : application au discours jurisprudentiel francophone*, http://www.village-justice.com/articles/approche-interdiscursive-metaphore,10548.

Houbert F., *Caught in the Web of the Law.*Le traducteur juridique face à la métaphore, http://www.initerm.net/public/langues%20de%20sp%C3%A9cialit%C3%A9/m%C3%A9taphores/Caug

Kelsen H., *Théorie Pure du Droit*, trad. Ch. EISENMANN, Dalloz, Paris, 1962.

Lepeltier Th., *Toute description n'est-elle que métaphorique ?*, à propos de : *Les métaphores dans la vie quotidienne*, de George Lakoff & Mark Johnson, 1998 (http://revue.de.livres.free.fr/cr/lakoff.html).

Loughlan P. (2006), Pirates, Parasites, Reapers, Sowers, Fruits, Foxes… The Metaphors of Intellectual Property, *Sydney Law Review*, Vol. 28.

Maranini G., *Presentazione*, în P. MAROVELLI, *L'indipendenza e l'autonomia della magistratura italiana dal 1848 al 1923*, Milano, Giuffrè, 1967.

Montesquieu, *De l'esprit des lois*, ediţie electronică a cărţii realizată de Laurent Versini, Paris, Éditions Gallimard, 1995.

Ricœur P., *Anthologie*, Points-Essais, Paris, Editions du Seuil, 2007.

Timsit G., *La métaphore dans le discours juridique*, în Revue européenne des sciences sociales : *Métaphores et analogies. Schèmes argumentatifs des sciences sociales*, nr. XXXVIII-117/2000.

Veneri A., *Omero*, în *Dizionario degli scrittori greci e latini*, F. Della Corte (dir), vol. II, Settimo Milanese, Marzorati, 1987.

[35] Maranini G., *Presentazione*, în P. MAROVELLI, *L'indipendenza e l'autonomia della magistratura italiana dal 1848 al 1923*, Milano, Giuffrè, 1967, p. VI-VII.

.

BDD-A23241 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

Vogliotti M., *La "rhapsodie": fécondité d'une métaphore littéraire pour repenser l'écriture juridique contemporaine. Une hypothèse de travail pour le champ pénal*, Revue Interdisciplinaire d'Études Juridiques, 2001, n°46.

Zagrebelsky G., *Il diritto mite. Legge, diritti, giustizia*, Torino, Einaudi, 1992.

BDD-A23241 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)